

Medzinárodná konferencia „Sasko-magdeburgské právo ako kultúrny spojovací medzičlánok medzi právnymi poriadkami východnej a strednej Európy. Stav a perspektívy budúceho vývoja“, Saská akadémia vied v Lipsku, 14.–15. novembra 2018

Keď anhaltský rytier Eike von Reggow spísal v rokoch 1220 až 1235 svoj skromný súkromný počin zbierky saského práva, známy pod v súdobej stredovekej spise obvyklým názvom *Sachsenspiegel – Saské zrkadlo*, netušil, že vytvorí dielo svetového významu. Táto zbierka dovtedy ústne tradovaného lénného a krajinského saského obyčajového práva sa stala, ako je historickému a právnohistorickému odbornému publiku už dávno dobre známe, synonymom pre exportované nemecké právo do oblastí najmä nenemeckých, prevažne osídlených slovanským obyvateľstvom a v tom čase už intenzívne-extenzívne kolonizovaných tiež nemeckými hosťami. O jeho autorite a historickom dedičstve sa popísalo a poreferovalo na rôznych fórach už mnoho a napokon aj predmetná konferencia, konaná v polovici novembra roka 2018 na Saskej akadémii vied v Lipsku, toho bola nesporným príkladom. Predsa však uvedená konferencia má viacero pozitívne vnímaných konotácií.

Konferenciu organizovala Saská akadémia vied v Lipsku ako materská vedecká inštitúcia, ktorá zastrešuje už viac ako 15 rokov trvajúci a sústavne pokračujúci medzinárodný projekt právnohistorického a lingvistického výskumu k významu a transferu sasko-magdeburgského práva a ním vytvoreného rozsiahleho právneho okruhu dcérskych filií a lokalít, ktoré sa ním v stredoveku a novoveku nechali inšpirovať, či rovno sa ním aj spravovali. Projekt zastrešuje uvedená inštitúcia pod vedením prof. H. Lücka ako hlavného koordinátora. Hlavnými spolupracovníkmi na projekte sú toho času Dr. Wieland Carls a Dr. Katalin Gönczióvá (obaja pôsobiaci na uvedenej organizátorskej inštitúcii), ktorí reprezentujú aj dve hlavné pracoviská projektu: Lipsko a Magdeburg.

V úvodných príhovoroch prof. H. Lücka, Dr. W. Huschnera a saského krajinského ministra kultúry R. Robru v prvý deň konferencie (14. novembra 2018) sa vyzdvihol doterajší vedecký diskurz k vyššie zmienenej stredovekej právnej zbierke, prízvukovalo sa, že dejiny musia mať svoju identitu, a vyjadrili tak presvedčenie ukotvenia onej zbierky pre budúcnosť Európy, ktorá sa musí zastať a kriticky skúmať jedinečné historické nositeľa duchovných pilierov Európy (kresťanský univerzalizmus vedno s v renesancii nanovo artikulovaným individualizmom), medzi ktoré radia všetci *unisono* túto právnu zbierku.

V predpoludňajšom bloku nasledovali stručné referáty hlavných účastníkov daného projektu a to prof. H. Lücka, Dr. W. Carlsa, Dr. K. Göncziovej a Dr. M. Lazarovej. V projekte sa doteraz publikovali nasledovné publikácie: vedecký zborník z r. 2008 k téme *Právny a jazykový transfer do strednej a východnej Európy*, dve monografie:

Sasko-magdeburgské právo v Poľsku (autori: W. Carls, K. Gönczi, I. Bily) a *Sasko-magdeburgské právo v Maďarsku a Rumunsku* (autorka: K. Gönczi) a naposledy zborník z vedeckej konferencie v Segedíne z r. 2015 s názvom *Výskum Švábskeho zrkadla v dunajskom priestore*. Referujúci pripomenuli viaceré historické charakteristiky k danému výskumu: viacetapovitosť právneho transferu, jeho geografické smery a míľniky a rozmanitosť a variabilitu jednotlivých jazykových redakcií danej zbierky. V príspevku Právny jazyk ako systematický predmet poznania a smery jeho digitalizovaného výskumu litovskej lingvistiky M. Lazarovej zazneli viaceré podnetné príklady, argumentujú predovšetkým stredovekými prameňmi: napr. českou zbierkou Pražských práv a slovenskou Žilinskou mestskou knihou. Prof. H. Lück sa zaoberal veľmi dôležitými otázkami a kritickými glosami k uvedenému projektu a z jeho referátu možno akcentovať nasledovné zábery a otázky budúceho výskumu: problémy interdisciplinárnych, medzinárodných výskumných tímov a bádateľov a ich vzájomnej spolupráce (efektivita vedeckého managementu a nevyhnutná potreba pevnej siete spolupracujúcich pracovísk), kritické zhodnotenie impozantnej vedeckej spisby k problematike sasko-magdeburgského práva (čo súvisí aj so spracovaním dejín daného výskumu), problém pojmovej definície magdeburgského práva transponovaného a transformovaného v prijímateľských (dcérskych) krajinách, lokalitách, etnikách a societach. Jeho kolega W. Carls potom zdôraznil dnes už nevyhnutnú elektronizáciu celého projektu alebo jeho čiastkových výstupov, (pre)sumovania metadát a pod., náročnosť transkripcie jednotlivých redakcií, a predstavil aktuálne pripravovaný monografický počín transferu sasko-magdeburgského práva v Čechách a na Slovensku (autorkou bude opätovne stabilná pracovníčka saskkej akadémie a daného projektu Dr. Gönczi), na čo sa v našich, slovensko-českých právnohistorických kruhoch budeme len a len tešiť (rovnaké želanie prejavil aj v diskusii prítomný maďarský kolega prof. B. Szabó z Pät'kostolia). Z pléna v diskusii potom zaznela zaujímavá a veľavravná otázka: Či sasko-magdeburgské právo ponúka jednotu v rôznorodosti alebo rôznosť v jednote? K. Gönczi uvedené glosovala potrebou diferenciacie jednotlivých transferov, ktoré mali rôznu hĺbku a kvalitu. Zaznela aj otázka tematizácie medzinárodnej migrácie ľudí a ich myšlienok (resp. právnych ideí).

V ďalšom bloku prvého dňa vystúpil prof. Puhle, ktorý načrtnol umelecké a filozofické reflexie sasko-magdeburgského práva v európskych dejinách, japonský kolega prof. Sato z univerzity v Koite zase pre zmenu v koreferáte ozrejmil publiku jeho záujem o európske právne dejiny a veľmi cenný historický materiál zbierky *Sachsenspiegla*, pričom právny vývoj je veľmi úzko spojený s jazykovým.

Popoludňajší blok sa niesol v znamení prezentácií najnovších výsledkov poľského a litovského výskumu z radov kolegov – právnych historikov: prof. D. Janickej z Toruňa (téma príspevku: Sasko-magdeburgské právo v súčasnom Poľsku. Základné smery právnohistorického výskumu), Dr. J. Karpavičiené z Vilnius (téma: Ženy v litovských mestách sasko-magdeburgského okruhu: výskum a odkrývanie európskej právnej kultúry), doc. M. Mikuľu z Krakova (téma: Weichbildvulgata a poľskí glosatori: Mikuláš Jaskier a Paweł Szczerbic – skúmanie novovekých edícií uvedenej zbierky v latinčine a poľštine zo 16. a 18. storočia, pričom ponúkol len prvotné vedecké výsledky). Všetci traja predstavili iba čiastkové výsledky originálnych výskumov, prof. Janická okrem toho zhodnotila históriu výskumu sasko-magdeburgského práva v Poľsku za ostatných cca 200 rokov.

Druhý deň konferencie (15. novembra) vystúpili ďalší účastníci s už aplikovaným výskumom sasko-magdeburského práva. V prvom, predpoludňajšom bloku si bolo možné tak vypočúť známe mená nemeckej historickej a lingvistickej vedy: Ch. Lübkeho (Od počiatkov mestskej k modernému mestu vo východnej Európe), M. Hardta (Význam sasko-magdeburského práva pre sídliskové osídlenie stredovýchodnej Európy), Ch. Hannicka (Maloruský kódex z roku 1743 vo vývoji východoslovanskej právnej terminológie). Predpoludním ešte vystúpili kolegovia z Poľska a Ukrajiny. Doc. M. Włodarczková predstavila projekt digitalizácie poľskej historickej terminológie v databáze s názvom Electronic Repository od Greater Poland Oaths 1386–1444. Prof. Danylenko následne tematizoval v príspevku s názvom Lokálne jazykové variácie podkarpatskoruskej historickej terminológie, ovplyvnenej moldavsko-valašskou právnou tradíciou príklad dištinktívneho jazykového výskumu miestnych slovanských dialektov v Podkarpatskej Rusi, kde sa vyskytli zo slovenského uhľa pohľadu aj termíny ovplyvnené slovenským jazykom.

V popoludňajšej časti potom zazneli záverečné sumarizujúce príspevky nemeckých kolegov (zväčša hlavných reprezentantov daného projektu), ktoré načrtli nové smery vývoja sasko-magdeburského práva v práve prebiehajúcich výskumoch, ako je výskum sasko-magdeburského práva v činnosti magdeburských stredovekých súdov miestnych prisazných, ktorého historickoprávna analýza stále absentuje (K. Gönczi).

Záverečné slová patrili hlavnému koordinátorovi projektu, prof. H. Lückovi, ktorý zhrnul perspektívy budúceho výskumu sasko-magdeburského práva: sasko-magdeburské právo pre neho predstavuje duchovný most medzi minulosťou, súčasnosťou a predstavuje iste aj akoby „večnú“ tému budúcich výskumov. Samotná spolková krajina Sasko považuje tento výskum za sebe vlastný a veľmi vítaný aj do budúcnosti, preto o pokračovaní tohto projektu niet pochyb. Vyzdvihol najmä dobrú spoluprácu s ďalšími výskumnými pracovníkmi, ako je napr. Inštitút Max Planck für europäische Rechtsgeschichte vo Frankfurt nad Mohanom. Apeloval tiež na rozširovanie medzinárodnej spolupráce s jednotlivými východoeurópskymi vedeckými inštitúciami a verbálne podporil tiež tak prepotrebný dialóg medzi právnymi historikmi a lingvistami i širšiu kooperáciu medzi nimi, resp. medzi ostatnými príbuznými spoločensko-vednými disciplínami.

V záverečnej diskusii potom zazneli veľmi zaujímavé otázky, snád aj budúceho výskumu (načrtnem len niektoré z nich): Čo urobilo sasko-magdeburské právo s mestskou slobodou, keď vieme, že práve stredoveké mestské právo strednej a východnej, čiže slovanskými obyvateľstvom predovšetkým osídlenej Európy profitovalo z jeho terminologického a právneho teozauru? Aký je zástoj sasko-magdeburského práva ako výrazného predstaviteľa laickej kultúry, alebo jeho vzťah k náboženstvám, k fenoménu zjednocovania (unifikácie) práva? Prof. Janická ešte doplnila inú dimenziu už vykonaného a stále prebiehajúceho výskumu sasko-magdeburského práva a jeho prezentácie v právnej ikonografii a archeológii. Dr. Skřejpková z Univerzity Karlovej v Prahe následne ešte podčiarkla jeho vklad nielen do európskej právnej kultúry, ale, nepochybné, i do svetovej. Prítomná vedecská obec sa tak iste zjednotila na záverečnom názore, vnímanom aj ako expozé budúcich výskumov, že sasko-magdeburské právo nemožno chápať monoliticky, ale naopak i ono malo rôzne svoje invarianty, ktoré boli ovplyvnené najmä domácim (lokálnym) vývojom, takým jedinečným ako sama Európa. V konferencii a v doterajšom výskume toľko pertraktovaný a tematizovaný z rôznych uhlov pohľadu právny či iný duchovný transfer mal

svojich otvorených príjemcov aj brániacich sa odporcov. Zostáva veriť, že uvedená stále aktuálna „saská téma“ zostane v centre a nie na periférii vedeckého bádania súčasných humanitných a spoločenských vedcov strednej a východnej Európy.

Adriana Švecová

doi: 10.14712/2464689X.2019.26